

patrystycznych, biblioteki wyższych seminariów duchownych czy zakonów, ale również, wielu nieznanych nam bliżej ludzi świeckich: filologów, historyków, a nawet filozofów, którzy piszą do nas i proszą o wpisanie ich na listę stałych prenumeratorów. Nierzadko również nadsyłają swoje uwagi, propozycje, czy materiały do opublikowania. Dowodem zapotrzebowania społeczeństwa polskiego na publikacje z dziedziny antyku chrześcijańskiego są szybko znikające z półek księgarskich wszelkiego rodzaju pozycje patrystyczne: monografie czy przekłady pism Ojców Kościoła. I w naszym wypadku, pierwsze 3 zeszyty "Vox Patrum" są już całkowicie wyczerpane. Warto tu przypomnieć, że pierwsze 4 zeszyty wręczyliśmy również, podczas prywatnej audyencji 23 X br. Ojcu św. Janowi Pawłowi II.

Jeśli zaś chodzi o stronę finansową, to i my się faktycznie borykamy z dużymi trudnościami. Koszt, np. produkcji ostatniego 400-stronicowego zeszytu "Vox Patrum" wyniósł więcej, niż ustalona wcześniej całoroczna prenumerata. Tak jest jednak ze wszystkimi specjalistycznymi periodykami uniwersyteckimi, które nie są rentowne i muszą być dofinansowywane z kasy uniwersytetu. I my dotąd korzystaliśmy z dotacji Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL. Mamy nadzieję, że Ksiądz Rektor nadal będzie nam pomagał i nie pozwoli, by tylko z racji finansowych upadła nasza inicjatywa, która przecież wywodzi się z uniwersytetu.

Dziękujemy bardzo Księdzu Doktorowi za współpracę z nami i za udzielony wywiad oraz życzymy zarówno księdzu, jak i całemu zespołowi redakcyjno-wydawniczemu: Szczęść Boże w dalszej pracy.

5: HAGIOGRAFIA ŁAŃSKA W IV-VII WIEKU

Jest to temat urządzanych tradycyjnie przez Instytut Patrystyczny "Augustinianum" w Rzymie XII Dni Augustiańskich, które w tym roku miały miejsce 5-7 maja. Symposium zgromadziło patrologów nie tylko z terenu Italii, ale także z zagranicy. Z Polski uczestniczył niżej podpisany. Jak każdego roku, tak i tym razem

obrazy odbywały się w klimacie ogromnej bezpośredniości, w czym nie małą zasługę mają ich organizatorzy Angelo di Bernardino oraz Vittorino Grossi.

Referaty i komunikaty z przedpołudnia pierwszego dnia obrad koncentrowały się na zagadnieniu literackich aspektów literatury hagiograficznej oraz kwestii wpływu hagiografii orientalnej na model świętości w świecie łacińskim. Mówiący na ten temat J.Gribomont /Institutum Anselmianum/, wykazywał, że wpływ ten jest absolutnie pewny oraz, że znana reakcja przeciw Orygenesowi na Zachodzie nie znalazła odbicia w postaci jakiegoś antyorientalnego prądu w hagiografii. Podczas drugiej popołudniowej sesji omawiano przekazy hagiograficzne, które ukazują pewien model świętego, ustalając niejako jego typologię. Choć ulegała fluktuacjom popularność poszczególnych świętych - bo inaczej, jak mówił R.Manselli, widziano typ świętego w okresie antyku, a inaczej w dobie karolińskiej - to jednak niezmiennie w każdym świętym widziano model doskonałego naśladowcy Chrystusa. M.Mees udowodnił, że przez długi czas warunki te spełniał św.Marcin, nazwany przez Sulpicjusza Sewera w "Vita S.Martini" - "vir totus apostolicus", ze względu na jego stosunek do ubogich.

W drugim dniu obrad prelegenci omawiali kolejne przekazy hagiograficzne, stawiając sobie równocześnie pytanie, jakie można by wyodrębnić cechy wspólne, łączące poszczególne opisy. Zasadniczy referat na ten temat wygłosił A.Vecchi z Padwy. Wykazywano, że dużą rolę w żywotach świętych odgrywają opisy cudów, które posiadają walor argumentu nadzwyczajnego, ponieważ potwierdzają cnoty danego świętego /V.Pavan z Bari/. Należy natomiast zgodzić się z tym, że typ świętości interpretowali biografowie stosownie do potrzeb czasu i miejsca. Typem świętości może być zarówno męczennik, jak i skromny biskup-katecheta Nicetas z Remezjany /+ 403/, pragnący szczerze nawrócenia wszystkich narodów, wychwalany przez Paulina z Noli i Kasjodora, cieszący się niesłabnącym kultem w krajach bałkańskich /C.Riggi, Salesianum/. Oryginalnego tematu podjął się E.Lupieri /Turyn/, omawiając postać św.Jana Chrzyciela jako modelu świętości w starożytnej literaturze hagiograficznej. W literaturze chrześcijańskiej osobę Jana

Chrzcziciela łączono zawsze z osobą Jezusa Chrystusa. Interpretacja tego związku szła jednak bardzo różnymi drogami. Nie brakło nawet interpretacji ekstremalnej, stawiającej Jana Chrzcziciela w opozycji do Chrystusa, uważając Jana za figurę I Adama, a Chrystusa za II Adama. Częstsze są jednak pochwały Jana Chrzcziciela i to: w literaturze homiletycznej porównującej Jana z Chrystusem jako lux - lucerna i vox - verbum, w apokryfach, w hymnach /Paulin z Noli/, a zwłaszcza w literaturze monastycznej, gdzie Jan Chrzcziciel jest dla pustelników wzorem i modelem.

W ostatnim trzecim dniu sympozjum wiele nowych elementów wniósł referat J.P.Weissa /z Nicei/, który w oparciu o "Żywot świętego Honorata" Hilarego z Arles przedstawił analizę pojęcia łaski w przekazach hagiograficznych. Prelegent wykazał, że pojęciu "gratia" literatura hagiograficzna nadawała sens pojęcia "virtus" i to w znaczeniu cudownym. Mówiąc o łasce zewnętrznej, akcentowano kwalifikacje zewnętrzne świętego, podczas gdy pojęcie łaski wewnętrznej odnoszono do jego zalet duchowych i moralnych. W wypadku św.Honorata biograf ukazał, że łaska jest owocem współpracy Honorata z Duchem Świętym i z Chrystusem, który jest "słońcem łaski". Zdaniem prelegenta pojęcie łaski w omawianym dziele było syntezą ówczesnej teologii i kultury.

Końcowym akcentem sympozjum była prezentacja I tomu słownika patrystycznego "Dizionario patristico e di antichità cristiane /A-F, Roma 1983, Marietti/, opracowanego pod redakcją A. di Bernardino, pod patronatem Instytutu Patrystycznego. Na zakończenie sympozjum poinformowano zebranych, że następne XIII Dni Augustiańskie odbędą się 10-12 maja 1984 r. na temat: "Herezja i herezjologia".

Ks. Bogdan Częsz

6. KREW I ANTROPOLOGIA BIBLIJNA W LITURGII

Centro degli Studi Sanguinis Christi w Rzymie /Via Narni 29/ już od czterech lat organizuje tygodniowe sympozja, podczas których stosunkowo często poruszana jest problematyka patrystyczna.